

Mlaš tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

10. leto / številka 34

V Celovcu, dne 21. avgusta 1958

Cena 1.50 šilinga

Večni boj

Pred nekaj tedni je prišla iz Poljske vest, da je komunistična policija vdrla v samostan očetov pavlinev na Jasni gori v Čenstohovi, poljskem narodnem romarskem svetišču, ki je posvečeno Mariji. Tam poljski narod že stoletja časti nebeško Mater v sloviti podobi temnopoltno žene. Veliki poljski pisatelj Sienkiewicz je v svojih zgodovinskih romanih, ki so prevedeni v vse važnejše jezike sveta, ovekovečil tudi to svetišče kot simbol poljskega junaštva in odpora proti tujim zavojevalcem v vsch časih, pa naj so to bili Turki, Tataři, Švedi in Nemci.

Zato ni čuda, da se tudi sedaj Poljaki zbirajo okrog čenstohovske Marije, kajti danes poljski narod, ki je eden izmed najzvestejših in najbolj gorečih sinov rimske Cerkve, ječi pod oblastjo komunističnih oblastnikov.

Razmerje med komunistično vlado in Cerkvijo je v zadnjih letih doživelo precej velikih sprememb. Takoj po koncu vojne so sovjetske vojske na konicah bajonetov „osvobodile“ Poljsko in jo podjarmile. Oblast so prevzeli poljski komunisti, povelja so pa prihajala iz Moskve. Do leta 1956 so ostro preganjali Cerkve. Kardinal Višinski in vrsta škofov so bili odstranjeni s svojih sedežev in vrženi v ječe. Mnoge duhovnike in katoliške laike je zadela ista usoda. Toda brezobzirno izkoriščanje Poljske po sovjetski vladi je tudi v poljskih komunistih rodilo odpor in tako je prišlo do znamenitih dogodkov v oktobru 1956, ko je velika stavka v Lodzu razburkala najširše plasti ljudstva. Na valovih mogočnega ljudskega gibanja je prišel na oblast Gomulka. Ta je sicer komunist, vendar je tudi Poljak in on je hotel predvsem v notranji politiki ubrati nova pota. Takrat je za Poljsko nastal trenutek največje nevarnosti, ki je privedel skupaj kardinala rimske Cerkve in komunističnega komisarja. Pod grožnjo navalav sovjetskih tankov je nastal sporazum med Cerkvijo in novo Gomulkovo vlado. Takrat je dejal Gomulka: „Upamo, da bo duhovščina podprla državo v interesu celotnega naroda, kajti mi vsi smo pripadniki istega naroda.“ — In kardinal je izjavil: „Na srca vsega ljudstva naslavljam poziv, da store vse za dobrobit države.“

Pred tako izraženo voljo vsega poljskega ljudstva je celo Nikita Hruščev začel omahovati in povelje sovjetskim tankom za pohod na Varšavo ni prišlo. Tako je bila preprečena katastrofa in krvoprelitje, kot smo ga prav tiste dni morali gledati na Madžarskem.

Nekaj časa sta obe strani na Poljskem držali dane sporazume. Cerkvi je bila res dana nekoliko večja svoboda, v šole so zopet uvedli verouk in bogočastje se je lahko neovirano vršilo.

Toda v zadnjem času pa se je nebo odnosov med Cerkvijo in vlado na Poljskem zelo pooblačilo. To iz dveh razlogov.

Predvsem je Sovjetska zveza ubrala ostrejšo linijo glede discipline satelitov, med katere Poljska še vedno spada, kljub pridobljeni delni politični samostojnosti. Na njenem ozemlju so še vedno močne sovjetske čete, za vsak slučaj... Poostreni spor z Jugoslavijo je tudi Gomulko spravil v velike težave in odnosi z Moskvo so postali precej napeti. V Moskvi mislijo, da je Gomulka šel s svojimi koncesijami predač in se pri tem sklicuje na to, da se javno izražanje vere na Poljskem nevarno širi, kar je seveda proti namenom komunistov, ki bi radi, ko že ne gre zgrda in takoj, počasi in zlepa uničili vero.

Pa tudi med poljskimi komunisti, na katere se Gomulka opira pri svoji vladi, se pojavljajo podobna mnenja. Pod tem dvojnimi pritiskom se je začela nova gonja komunističnega tiska proti duhovščini. Se razume, očitki so vedno isti, češ da kardinal Višinski in poljska duhovščina uganjajo politiko ter da so v službi tuje sile — Vatikana. Zelo prebrisan je — seveda izmišljeni — očitek, da se hoče duhovščina polastiti zaplenjenih zemljišč, ki so nekaj bila cerkvena last, pa so bila potem razdeljena med kmete.

Na te korake je kardinal Višinski odgovoril samo z enim ukrepom: odredil je trimesečne posebne molitve za mir in spravo.

Boj med obema silama gre naprej in sega tudi preko poljskih mej, je del ves svet obsegajočega boja za kraljestvo Kristusovo. In s poljskimi katoličani je on, ki je večni Zmagovalec.

Umetne lune — svetovni atomski kontrolorji

Po večmesečnih posvetovanjih se je v Ženevi zaključila mednarodna konferenca atomskih strokovnjakov z vzhoda in zapada. Na njej so sodelovali najboljši atomski strokovnjaki Amerike, Sovjetske zveze, Velike Britanije, Francije, Kanade, Čehoslovaške in Romunije. Konferenca se je vršila pod okriljem Združenih narodov.

Posvetovanje je po soglasnih poročilih z obeh strani rodilo dobre uspehe. Znanstveniki se v svojih razgovorih niso pustili motiti po vznemirljivih vesteh, pa najsi je šlo za izkrcanja in vkrcanja na Bližnjem vzhodu, za poročila o ameriških atomskih poskusih v Pacifiškem oceanu ali za vest, da je sovjetska vlada odstopila komunistični Kitajski del svoje zaloge atomskih bomb in raket.

Glavni zaključek, do katerega so prišli atomski učenjaki je naslednji: Današnja znanost ima na razpolago aparate, ki omogočajo zabeleženje atomskih poskusov kjerkoli na svetu, na in pod zemljo, v zraku in v vodi. S tem je podan glavni pogoj za uspešno mednarodno atomsko kontrolo, ki šele omogoča ustavitev atomskih poskusov v obeh svetovno-političnih taborih.

Znanstveniki v Ženevi so tudi ugotovili, da bi za uresničitev učinkovite kontrole bilo potreba postaviti posebno opremljene opazovalne postaje na gotovih točkah sveta, ki bi s svojimi aparati zajemale vso zemeljsko oblo.

Vendar atomska konferenca v Ženevi ni rešila vseh vprašanj mednarodne kontrole. V prvi vrsti niso bili določeni kraji, kjer bi naj te postaje stale, nadalje tudi ne vprašanje ali bi se znanstveniki tujih držav, ki bi delovali na teh postajah, smeli v dotični deželi svobodno kretati in obiskovati sosednje opazovalne postaje. Nič niso mogli v Ženevi skieniti glede ozemlja Kitajske,

kjer bi morale tudi biti opazovalne postaje. Tega vprašanja niso mogli obravnavati za tegadelj, ker Kitajska na razgovorih sploh ni bila zastopana. Sedanja komunistična vlada, ki ima v oblasti vso kitajsko kopno ozemlje, ni članica Združenih narodov. Brez dvoma je treba Kitajsko tudi vključiti v kontrolni sistem, kajti sicer bi lahko sovjetska vlada na kitajskem ozemlju nemoteno naprej izvajala atomske poskuse, medtem ko bi jih drugi ustavili. Izgleda pa, da komunistična Kitajska nima pomislekov glede kontrole, pač pa bi kot protislugo zahtevala sprejem v Združene narode in diplomatsko priznanje s strani Amerike in drugih zapadnih držav. Tako zopet stopajo v ospredje politične ovire.

Med najbolj zanimivimi predlogi ženevske konference pa je brez dvoma načrt, da bi izstrelili v vsemirje več umetnih lun, ki bi bile opremljene s posebnimi kontrolnimi aparati in bi registrirale vse morebitne atomske eksplozije v velikih zračnih višinah.

Ameriško posojilo Jugoslaviji

Za nove ameriške kredite je zaprosila jugoslovanska vlada, kakor poročajo iz Beograda. Vladi v Washingtonu je bila predložena nakupna lista blaga, ki bi ga Jugoslavija rada v Združenih državah nabavila. Na njej je strojna oprema za več elektrarn, za veliko aluminijsko tvornico ter za tovarne umetnih gnojil. Jugoslavija omenjene stroje rabi, ker ji je Sovjetska zveza odpovedala v ta namen že obljubljeno posojilo. Nakup v Združenih državah bi naj sedaj „finansirali“ z „dolgoročnim“ ameriškim posojilom. Istočasno pa je moskovsko uradno glasilo „Pravda“ ostro napadlo jugoslovansko vlado kot češ, da moleduje pri imperialistih za denar.

S tem se tudi mi strinjamo!

Pred kratkim je bila na Dunaju velika mednarodna pevska prireditel, na kateri so sodelovali pevski zbori iz več ducatov držav in več kontinentov. Posebno pohvalo je žel zbor Indijancev iz Amerike. O tej prireditvi je zelo pohvalno pisala tudi dunajska revija „Furche“ dne 19. julija. Nekaj tednov nato pa je v tej zvezi priobčila še naslednje pismo:

„Povabilo inozemskih pevskih društev je pomemben napredek, ki ga je tudi treba pozdraviti. Če pa prireditelji sežejo celo izven Evrope in povabijo neko indijansko pevsko društvo, bi pač ne smeli prezreti povabila na primer kakemu pevskega društvu koroških Slovencev, ki so že pogosto doka-

zali, da spadajo med dobre izvajalce narodne pesni in imajo tudi reprezentativne pevske zборе. Ali ne zveni mučno, ako človek bere v tedniku te manjšine, da jim je pri neki podobni prireditvi, ki je pred časom bila v Celovcu, bila odrečena možnost sodelovanja pri petju, kljub temu, da so se bili zato ponudili, in da je sedaj vabilo tudi izostalo? Ali ne govorimo v prazno o zedinjeni Evropi? Gotovo je pot do zedinjene Evrope še dolga, vendar nam je v takih primerih v otipljivi bližini. Zeleti je, da bi tudi tukaj popolnoma prodrli prvobornilski duh Nemca Herderja!

S. K., učitelj na Koroškem

Radi izrednega zanimanja in uspeha ponovijo Šentjakobčani domačo zgodovinsko igro

„MIKLOVA ZALA“

v nedeljo, 24. avgusta ob pol osmih zvečer

na župnijskem dvorišču v Št. Jakobu. Ob deževnem vremenu prireditel odpade.

Vsi prisrčno vabljeni!

Gojenke in absolventke gospod. šol! Romanje na sv. Višarje

Zares gremo 23. avg. opoldne z vlakom. Z nami poroma nam vsem znani preč. g. pater Odilo, ki je prišel iz Amerike. S petjem in pridigo nas bo znova navdušil za Marijino češčenje.

Pohitite s prijavi, javiti se je treba takoj v gosp. šoli v Št. Rupertu, v Št. Jakobu ali v Mohorjevi pisarni v Celovcu. Oskrbite si potni list, ali pa si dobite na okrajnem glavarstvu (Bezirkshauptmannschaft) osebni dokument (Personalausweis)

Vožnja bo stala iz Celovca približno 30.—šilingov. Vse prijavljene dobite par dni pred odhodom okrožnico z natančnimi navodili.

Absolventke in druga dekleta prisrčno vabljeni!

Zveza absolventk.

— KRATKE VESTI —

SPODLETEL JE PRVI POLET NA LUNO, ki so ga podvezli minuli ponedeljek v raketnem oporišču Cap Canaveral v Ameriki. Raketni sklop, ki je vseboval tri raketne stopnje tipa „Thor“ in je tehtal 50 ton, se je po vžigu dvignil v nebo kot je bilo v načrtu, vendar se je že po 77 sekundah, šele v višini 15 km nad zemljo razletel in so drobci razbitin padli v morje približno 16 km vstran od poskusnega oporišča. Raketni sklop je zelo komplicirana stvar, kajti sestoji iz 300.000 sestavnih delov in treba je, da samo en del ne funkcioniira, pa gre vse po zlu. Ameriško vojno ministrstvo je napovedalo nove poskuse v kratkem. Angleški časopis „News Chronicle“ pa pod naslovom „častni neuspeh“ pripominja, da Amerika prenese javno razglašeni neuspeh in meni, da bo tisti dan, ko bo tudi Sovjetska zveza svoje neuspehe javila svetu, pomenil razveseljiv napredek za človeštvo.

VENEZUELA JE USTAVILA VSELJEVANJE. V tej državi, ki poseduje najbogatejša ležišča petroleja na južnoameriškem kontinentu, je nastala velika brezposelnost.

ZENSKO POLICIJO mislijo uvesti v Italiji, je bilo objavljeno v Rimu. Dne 20. septembra bo namreč stopil v veljavo zakon, ki odreja ukinitve javnih hiš in bo zaradi tega nadzorstvo nad prostitucijo mnogo težje. To je napolnilo oblasti k misli, da doslej izključno moško policijo „ojačijo“ s pripadnicami „nežnega“ spola.

PREMOČRTNO ČASTNO ČETO kot je treba, znajo postaviti v Zapadni Nemčiji. To naredijo tako, da pred oddelkom napenejo kot nit tenko, prozorno žico iz umetne snovi. Vojakom ni treba drugega, kot da se s prsi drže te vrvice in tako ostanejo v „vrsti, ki je ravna, kot da bi ustrelil“, tudi pri daljšem čakanju. Zadnjič so ta domislek uporabili pri poslovilni paradi v čast angleškemu maršalu Montgomeryju, ki je odšel v pokoj. Pri dosednjih paradah še noben inozemski gost te vrvice ni opazil. Je to menda največja nemška vojaška skrivnost.

NA OBISKU V JUGOSLAVIJI se mudita Mr. Stirling Cole in dr. Karl Gruber. Prvi je generalni direktor Mednarodnega atomskega urada, ki ima svoj sedež na Dunaju in se peča z mirnodobsko uporabo atomske energije, drugi pa je bivši avstrijski zunanji minister, sedaj pa zastopnik Avstrije pri atomskem uradu. Na Brionih jih je sprejel podpredsednik jugoslovanske vlade Rankovič. Gosta sta si ogledala jugoslovanske ustanove, ki se bavijo z raziskovanjem atomskih problemov.

Politični teden

Po svetu . . .

Pasji dnevi tudi v mednarodni politiki

Po razburljivih dogodkih na Bližnjem vzhodu zadnjih tednov, ki so razburkali svet, nastopa sedaj v mednarodni politiki znova mrtvilo. V New Yorku so se sestali delegati 82 držav članic Združenih narodov, da po naglem postopku obravnavajo krize na Bližnjem vzhodu. Na otvoritvenem zasedanju je spregovoril sam predsednik Severnoameriških združenih držav, Eisenhower, toda med njegovimi poslušalci niso bili državni predsedniki ali ministrski šefi glavnih velesil, ampak samo zunanji ministri.

Eisenhower je v svojem govoru razvil lep in hvalevreden načrt za ureditev Bližnjega vzhoda in sicer predvsem v gospodarskem pogledu. Bil je to neke vrste „Marshallov načrt“ za Bližnji vzhod, ki bi naj z obsežnimi posojili, povečini iz ameriškega žepa, pripomogel temu delu sveta do gospodarskega napredka ter do zvišanja življenjske ravni prebivalstva. Posamezne točke tega načrta so skrbno izdelane, vidi se, da so pri njegovi sestavi sodelovali strokovnjaki. Vendar ima ta načrt dve šibki točki: Pomoci ne bi dajala Amerika direktno, ampak preko Združenih narodov. Po eni strani je to potrebno, ker si je ameriška zunanja politika v zadnjih letih zapravila velik del simpatij med ljudstvi Bližnjega vzhoda. Po drugi strani bi pa izvršitev tega načrta zahtevala sodelovanje glavnih velesil, ki sede v vodilnem organu Združenih narodov, v Varnostnem svetu. Ker bi levji delež pri oskrbi posojil imel seveda zapad, bi tudi zasluge pri morebitnem uspehu načrta šle v njegov prid. To bi pa brez dvoma pomenilo ojačanje zapadnih postojank v tem delu sveta. Da bo komunistični blok z vso njemu lastno bistrostjo privlekel na dan vse možne izgovore ter ta načrt prepričal je jasno. Ta načrt pa zahteva na arabski strani vsaj kolikor toliko zmožno in pošteno upravo, ki je pa seveda nikjer ni. Težave so torej velike, vendar je že nekaj dobrega v tem, da so na zapadu začeli spoznavati jedro zla, ki tare Bližnji vzhod.

Sovjetska stališča se spreminjajo

Nenadna sprememba moskovske zunanje politike, ko je čez noč pustila pasti vrhunsko konferenco in je na zasedanje Združenih narodov poslala samo podrejene ministre, ki morejo zgolj poslušati in naprej poročati to kar so slišali, kaže, da v sovjetskem bloku ne vlada edinost glede zunanje politike.

V tej zvezi so zanimiva potovanja nekega človeka, ki so ga vsi smatrali že za politično mrtvega — Vjačeslava Molotova, bivšega Stalínovega ministrskega predsednika, ki je na mednarodnih konferencah najraje rekel besedo Nel, tako da se ga je prijelo ime „Mr. Njet.“ Sedaj je poslanik v sicer brezpomembni satelitski republiki Zunanji Mongoliji. Vendar je pred kratkim dvakrat obiskal Kitajsko in imel dolge razgovore z vrhovnim kitajskim oblastnikom Mao-Tse Tungom. Nekateri menijo, da je Molotov spraval s Hruščevim in mu pripravil pot k Mao-Tse-Tungu.

Drugi pa menijo, da je vpliv „ostrega“ ali stalinističnega krila v Moskvi tako narasel, da mora Hruščev spet Molotova bolj upoštevati. Kakor koli že je, pa mora Hruščev upoštevati mnenje Mao-Tse-Tunga. Kot gospodar najbolj številne države na svetu (okrog 600 milijonov duš) pa Kitajsko kljub vsej svoji gospodarski zaostalosti ni navaden satelit. Njeno mnenje morajo v Moskvi poslušati in na tem nič ne spremeni dejstvo, da Rusija na veliko gospodarsko podpira Kitajsko. Je to pomoč, o kateri se lahko reče, da „dobrotniku“ zelo draga pride. Kitajci niso prav nič zadovoljni, da se Sovjetska zveza spušča v politične

avanture na Bližnjem in Daljnem vzhodu, kajti menijo, da so Azija in Afrika njena „vplivna območja“. Po drugi strani pa gospodarske podpore in posojila, ki jih je sovjetska vlada dala Egiptu, Indiji in Afganistanu in drugim afro-azijskim državam, gredo na račun pomoči Kitajske, ki se ustrezno zmanjša. Tako je bilo tudi s sovjetskim posojilom Jugoslaviji in ni bilo slučajno, da so bili prav Kitajci najostrejši napadalci sedanje jugoslovanske vladavine.

Mao-Tse-Tung meni, da mora Sovjetska zveza zadržati svoj mošnjiček tudi afriškimi in azijskim narodom, kajti kljub njihovi sedanji pro-sovjetski politiki so možje, ki sedaj vladajo v Aziji in Afriki, v srčih nasprotniki komunizma. V Egiptu in Siriji je komunistična stranka prepovedana. Za primer navajajo še bolj drastičen primer, namreč Čankajška na Kitajskem. Tega je sovjetska vlada nekaj časa pred drugo svetovno vojno podpirala, potem pa je on v zahvalo s sovjetskim orožjem uprizoril velikanski pokolj komunistov. Mao zahteva, da mora sovjetska vlada postaviti tem državam natančno določene pogoje, ali pa jim podpore ustavi, kar bi bilo bržkone Kitajcem še najljubše.

Vsekakor pod plaščem sovjetsko kitajskega prijateljstva in komunističnega bratstva tlijo nasprotja, ki se utegnejo ob gotovih pogojih razplamteti. Trenutno pa obema pajdašema pač ne kaže jih javno razkazovati, kajti od tega bi imel dobiček samo tretji, to je sedanji njun skupni nasprotnik.

. . . in pri nas v Avstriji

V notranji politiki je vse mirno,

kajti mogočni gospodje, ki v njej vedrijo in oblačijo, so še na dopustih.

Pač pa ne miruje narava. Kot smo že poročali, je najprej huda ura težko prizadela gornjo Koroško v okolici Millstatta. Nekaj dni nato je sledilo hudo neurje, ki je zelo prizadelo kraje okrog Svinca (Eberstein).

Tudi sosednja Štajerska je utrpela hudo škodo zaradi besnenja naravnih sil. Najhuje Murska dolina. Po silovitih nalivih so mali gorski potočki nenadoma narasli v deroče hudournike, prestopili bregove ter odnašali s seboj mostove, hiše, skednje in kašče, razdirali so ceste, ruvali drevesa in preplavljali polja. Pet oseb je izgubilo življenje v razbesnelih vodah. Štajerska deželna vlada je ukrenila vse potrebno za prvo pomoč prizadetim krajem. Pri reševalnih delih sta vzorno pomagali zvezna vojska in požarna bramba. Celo promet na Južni železnici je bil za nekaj dni prekinjen, ker je voda na več mestih razdejala progo, drugod so se pa na tire vsuli veliki zemeljski plazovi. Po nekaj dneh so progo znova očistili in vzpostavili promet. Na nekaterih mestih je voda tako spodjedla temelje proge, da bodo potrebna obširnejša popravila.

Celotno škodo cenijo na 100 milijonov šilingov.

Zasluzeno priznanje

Leta 1946 je bila še pod trojno tujo vojaško zasedbo Avstrije v Celovcu ustanovljena Liga za Združene narode. Na ustanovitvenem občnem zboru je bil izvoljen za predsednika odvetnik dr. Sager, za tajnika pa uradni svetnik Eduard Pluch. Ker se je dr. Sager kmalu nato preselil na Dunaj, je bil izvoljen za predsednika dv. svetnik H. Colerus-Geldern, ki ustanovo še danes z veliko prizadetostjo vodi. Ves čas mu je stal kot tajnik ob strani ur. svetnik Pluch, dokler ni bil pred nekaj meseci primoran iz zdravstvenih razlogov to delo oddati mlajšim rokam.

V slovo uradnemu svetniku Pluchu je predsedstvo Lige priredilo poseben sprejem za tisk, pri katerem je predsednik, dv. svetnik Colerus-Geldern izročil slavljencu umetniško izdelan kovinski pladenj,

Razprodajo državnega premoženja pripravljajo

v pristojnih ministrstvih na Dunaju. Lani je prevladalo načelo, da bodo izdali ljudske delnice samo še za nekatera poddržavljena podjetja, posebno ker so se socialisti upirali izdaji ljudskih delnic, kajti po njihovem mnenju je to le reprivatizacija po ovinkih - torej razprodaja državnega premoženja.

Sedaj pa poročajo iz pisarne državnega tajnika Withalma, da le-ta pripravlja presnovno vrste poddržavljenih podjetij v podjetja na ljudske delnice. So to naslednji industrijski obrati: St. Voith-Werke v Stadl-lau, „Alpine Chemische“ v Kufsteinu, „Chemosan Union“ in tovarno razstreliv „Dynamit-Nobel“ v St. Lambrechtu na Štajerskem ter tovarno čokolade „Stoll-Werke“.

S to razprodajo bo država zopet dobila v roke nekaj denarja, ki ji bo posebno prav prišel, kajti v tekočem obračunskem letu so bili državni dohodki manjši, kot je to predvideval proračun.

Zanimivo je, da socialisti, ki so se prej tako odločno upirali „razprodaji“ državnega premoženja, sedaj molče. Prazne državne blagajne so jim pač zaprle sapo. Vendar se tudi v resnih nesocialističnih gospodarskih krogih pojavljajo pomisleki proti takemu načinu pridobivanja denarja. Menijo, da ima ta način nekajkrat že uspeh, vendar trajno s takimi pripomočki ni moč vzdrževati ravnotežja v državnem gospodarstvu. Treba bo poskrbeti za trajne vire dohodkov. Nekateri si obetajo poživitev izvoza od povečanja gospodarske izmenjave s Sovjetsko zvezo in vzhodnoevropskimi sateliti in stavlja svoja upanja na stike, ki sta jih ob priliki svojega zadnjega obiska v Moskvi navezala državni kancler ing. Raab in podkancler dr. Pittermann.

Pri nas na Koroškem smo pa

zaključili Koroški velesajem,

ki je za deset dni bil v ospredju vsega dejanja in nehanja v deželni prestolnici. Obisk velesajma je bil tudi letos zelo dober, posebno zato, ker je padel v velesajmski čas še praznik Gospojnice. Razstavljalci so na splošno zadovoljni, ogledalcev je bilo mnogo. Nekateri razstavljalci so mogli že kar na velesajmu narediti več ugodnih kupčij. V primeri z minulim letom so nekoliko zaostale kupčije na sektorju kmetijskih strojev. Deloma zato, ker so trgovci zaradi povišanja pristojbin na velesajmskem razstavišču omejili reklamo, po drugi strani so pa tudi nekoliko upadle cene lesa prisilile kmete k večjemu premisleku. Sicer so si pa kmetje, prav zaradi ugodnih cen lesa v zadnjih letih, že nabavili precej strojev in je zaradi tega bilo povpraševanje nekoliko manjše.

Kot ponavadi je tudi letos neurje obiskalo celovški sejem in ondi podrlo nekaj šotorov ali pa jih vsaj privzdignilo strehe. Hujše škode pa ni utrpel nihče, razen tistih lahkomišelnih obiskovalcev, ki so se v veseličnem parku pustili zapeljati od številnih dobrot in zabav ter potem drugi dan s hudim mačkom v glavi pregledovali prazno denarnico. Sicer pa je velesajem samo enkrat na leto in to se že prebóli.

Pred 50 leti med

koroškimi Slovenci

„Mir“, glasilo koroških Slovencev, z dne 11. januarja 1908, str. 13.

„Občni zbor Krščansko socialne zveze za Koroško. — V nedeljo dne 12. t. m. opoldne ob 3. uri se vrši v rokodelskem domu v veliki dvorani občni zbor „Krščansko socialne zveze“ za Koroško. Na dnevnem redu bo: 1. določitev udnine posameznih društev. — 2. načrt delovanja Zveze v prvem letu obstanka: ustanovitev novih društev, prireditev socialnih kurzov, oskrbovanje društev z govorniki in govori. — 3. predlogi. — Vsa društva so pozvana, da se udeležijo prevažnega sestanka.“

SLOVENC

doma in po svetu

Odklikovanje rojakov v Chicagu

„Cestni ples“ je v Ameriki zelo priljubljena prireditve, posebno v velemestih, kjer se stanovalci določene mestne četrti združujejo v posebne sosesčinske organizacije. Tako je Zveza trgovcev mestnega predela v Chicagu, kjer živi največ Slovencev, tudi organizirala tak ples, na katerem je razdelila odklikovanja posebno zaslužnim članom soseske ter posebno delavnim odbornikom društva.

Med odklikovanci so bili naslednji Slovenci: Anthony Darovec, ki si je mnogo prizadeval za opešanje naselbine, Albina Novak, glavna tajnica Slovenske ženske zveze, za njeno požrtvovalno delo na karitativnem polju, posebno pa za pomoč, ki jo je nudila novonaseljencem, Lillian Duller, ki je prizadevno vodila skavtince. Zveza trgovcev pa je podelila svoje priznanje Raymondu Ostermannu, ki je njen podpredsednik, tajniku dr. Ludwigu Leskovarju in blagajniku Franku Schonti.

† Duhovni svetnik Karl Škulj

Ko je župnik dr. Clovis na fari San Martin pri Buenos Airesu (Argentina) v torek dne 22. julija pri večerji opazil, da njegovega stalnega gosta pri mizi, slovenskega duhovnika Karla Škulja, ni, je stopil v njegovo sobo. Ko je odprl vrata, je našel č. g. Škulja ležečega z obrazom na tleh. Bil je mrtev. Na sebi je imel plašč, kar kaže, da se je odpravil na pot.

Tako je odšel v večnost eden izmed najbolj prizadevnih učencev in sodelavcev pokojnega Janeza Evangelista Kreka, ki so v svoji mladosti postavili temelje krščanskemu delavskemu gibanju med Slovenci in bili prosvetitelji slovenskega kmečkega ljudstva, z združništvom so pa izboljšali njegov gospodarski položaj.

Pokojni duh. svetnik Karl Škulj se je rodil leta 1883 v Duhrepoljah na Dolenjskem. Po dovršeni srednji šoli je stopil v bogoslovje in bil posvečen za duhovnika. Služboval je najprej po raznih farah svoje ožje domovine Dolenjske, kjer je neumorno ustanavljal zadrage in izobraževalna društva. Bil je tudi izvoljen za poslanca v državni parlament. Velik pa je bil pokojnik kot karitativni delavec, pri čem se je posebno izkazal za časa vojne. Po vojni se je izselil v Argentino, kjer je bil dušni pastir za Slovence v župniji S. Martin. Tam je začel izdajati mesečno revijo „Slovenska beseda“, ki si je kmalu pridobila mnogo čitateljev. Pred kratkim je praznoval svoj zlatomašniški jubilej. Neumorno je obiskoval svoje ovčice, jih tolažil, bodril in delil modre nasvete. Bržkone je tudi na dan svoje smrti hotel opraviti kako tako pot. Vsemogočni pa je menil, da se je njegov služabnik dovolj trudil in ga poklical k sebi po plačilo.

Slovenec predava na zborovanju asirologov

Na zborovanju učenjakov za starodavno zgodovino Orienta v Parizu je sodeloval tudi profesor ljubljanske pravne fakultete dr. Viktor Korošec. Na programu letošnjega zborovanja je bila razprava o epski pesnitvi o Gilgamešu. Ta je bil vladar v predzgodovinski dobi Sumercev in so njegova dejanja podobna podvigom, kot jih opeva grški pesnik Homer. Pravno tvarino, ki je razvidna iz te pesnitve, je obdelal v posebnem predavanju prof. Korošec.

Pomislite na našo
letno razprodajo

EDER & CO.

KLAGENFURT, Wiener Gasse 7

Nekaj primerov iz naše bogate izbire:

Vozličasto tkano platno za obl. 17.50 prej S 25.—

Rayè za bluže, progast 18.60 prej S 26.50

Perlön, vzorčast 34.80 prej S 62.—

Safinwollin 20.— prej S 36.—

HIGIENA MLEKA

Mleko je izloček mlečnih žlez v dojkah pri ženskah in v vimenu ali dojkah samič pri sesalcih in služi kot prva prehrana dojenčkom in živalskim mladičem. Ta belkasto-modristasta ali belkasto-rumenkasta, neprozorna, vodena tekočina vsebuje maščobo v obliki na drobno razdeljenih kapljic, beljakovino v pretežno previsni raztopini (Schwebelösung), sladkor in soli pa so popolnoma raztopljeni. Za človeka je dragoceno najprej mleko svoje vrste, to je materino ali žensko mleko, potem živalsko mleko, to je kravje, kozje in ovčje mleko ter rastlinsko mleko, ki pa v naših krajih ne pride v poštev. Sestava mlečnih vrst je različna. Ravna se po hitrosti rasti vsakokratnega živalskega plemena. Čim hitreje raste mladič, oziroma čim hitreje podvoji po porodu svojo težo, tem več soli in beljakovin vsebuje mleko. Tele podvoji svojo težo že 47 dni po porodu, medtem ko tehta človeški novorojenček šele po petih mesecih dvakrat toliko kot ob porodu. Najbolj počasi raste potomec človeka. Zaradi tega ima žensko mleko samo en in pol odstotka beljakovine in nič celih dva odstotka soli, medtem ko imata kravje in kozje mleko tri do tri in pol odstotka beljakovine in nič celih sedem do nič celih devet odstotkov soli v enem litru. Kravje in kozje mleko vsebuje nadalje tri do štiri odstotke maščobe in štiri do pet odstotkov sladkorja, medtem ko najdemo v enem litru ženskega mleka tri in pol odstotka maščobe in šest odstotkov sladkorja.

V splošnem je v mleku, to je v enem litru, dvanajst in pol odstotkov trdih snovi v obliki maščobe, beljakovin, sladkorja, soli in vitaminov, ostanek, to je sedem in osemdeset in pol odstotkov pa je voda. Mnogošina mleka in količina mlečne tolšče zavisi pri kravah v prvi vrsti od plemena, od njihovega krmiljenja in oskrbe. Zadostna in sveža zelena hrana, čistoča živine, izločitev okužene živine, snažni in zračni hlevi zagotavljajo najboljše in vitaminov polno mleko.

Zaradi suhe krme vsebuje mleko v zimskih mesecih najmanj vitaminov. V tem času manjka posebno antirahitični vitamin D; tako mleko je treba vitaminizirati z obsevanjem, da učinkuje zopet antirahitično, to je proti posledicam angleške bolezni s pomanjkljivim odlaganjem apna v kosteh.

Mleko je za dovajanje visokovredne beljakovine (sirnine — Kaesestoff) poleg kruha in krompirja najbolj važna hrana in je polnovreden živež, ki je najbolj poceni. Ako primerjamo cene beljakovin, najdemo, da je mesna beljakovina dva- do trikrat tako draga kot mlečna beljakovina. Ker je mleko že od narave določeno, da hranimo samo z njim mladiča v času najjačje rasti in najživahnejšega presnavljanja, mora vsebovati vsa potrebna hraniva. Mleko je potemtakem najdragocenejši živež, ker vsebuje največ hraniv (Nährstoffe) v harmoničnem redu. Zaradi tega mora tvoriti mleko tudi važen del v prehrani zdravega človeka. Mleko dobro zaščiti pred skoraj vsemi boleznimi, kar je dokazano z množestvilnimi opazovanji pri ljudeh in na podlagi poskusov pri živalih. Označujejo ga tudi za zaščitno živilo in ga predpisujejo pri dieti vseh obolelih, da bolnik hitreje ozdravi. Mleko učinkuje v telesu različno. Urejuje funkcije želodca in črevesa ter blagodejno vpliva na jetra in kožo. Kako to, da mleko tako ugodno učinkuje? Preiskava je dognala, da se nahajajo v mleku številne

snovi, maščobe, sladkorne zmesi, beljakovina, vitamini, soli, kremenska kislina, železo, baker, fluor, citronova kislina, obrambne snovi (Abwehrstoffe) in še mnogo drugih. Nekatere teh naštetih snovi najdemo samo v sledovih in so med seboj uravnane po točnih količinah. Čudežna zmes narave! Kdo ne pozna starega pregovora, ki pravi, da vlada bogastvo tam, kjer tečeta meko in med! Bogastvo pa tukaj ne pomeni posestva in denar, ampak najdražjo človeško dobrino — zdravje. Modri Stvarnik je namreč položil v mleko toliko hranilne in zdravilne moči, kot je ne najdemo nikjer drugje v naravi.

Mleko, ki ga nam dnevno dobavljajo krave, vsebuje vedno iste snovi, ki menjajo med seboj samo v količinah, kar pa je, kot že rečeno, odvisno od tega, ali se nahaja živina na dobri paši, na planini, na čistem zraku, ali pa se pase na močvirnatem travniku s kislino in grenko travo in stoji večji del v zaduhlem in temnem hlevu.

Ker pa je mleko tako idealna hrana in tako koristno zdravilo, moramo z njim tudi pravilno postopati, da se nam ne pokvari in da ne utrpimo škode. Mleko se namreč lahko kaj hitro pokvari zaradi onesaženja ali potom bakterij, ki pridejo vanj med molžo in po molži, v kolikor ne prehaja neposredno iz zdravega kravjega vimena v človeško telo. Pridobivanje brezhibnega mleka zahteva čiste, dobro pobeljene in zračne hleve, snažno in zdravo živino, čedno vime in dobro očiščene seske ter zdravo in snažno strežno osobje. To se pravi: čim večjo čistočo že pri molži ter hiter prevoz primerno ohlajenega mleka od dobavitelja do potrošnika. Čim manj časa poteče med dobavo in potrošnjo in čim bolj je mleko ohlajeno, tem manj časa imajo bakterije za razmnoževanje in izpridenje mleka. Takoj po molži je treba mleko kolikor mogoče ohladiti in ukreniti vse potrebno, da muhe in osta-

li mrčes nima dostopa do namoženega mleka. Nizke temperature zabranijo bakterijam rast, da se mleko ne skisa. Načelno naj velja za mleko: Čisto namolsti v temeljito umite posode, hitro ohladiti in kolikor mogoče hitro spraviti od dobavitelja k potrošniku ali v mlekarno v nadaljnjo predelavo.

Z mlekom lahko prenašamo tudi bolezenske kalli, predvsem bacile tuberkuloze, trebušnega tifusa, bacile griže in povzročitelje Bangove bolezni. Bacili tuberkuloze lahko izvirajo iz vimena jetičnih krav ali od molznikov in molznic, ki bolehalo za odprto pljučno tuberkulozo in nakašljajo mleko med molžo ali pri nadaljnjem delu z mlekom. Prosta prodaja surovega mleka na debelo je brez oblastvenega nadzorstva zaradi tuberkuloznih krav strogo prepovedana, ker je vedno dana nevarnost za okužbo s tuberkulozo. Če ne vemo točno odkod je mleko, je vedno najbolj primerno, mleko prekuhati, ker z vrenjem zanesljivo zamorimo bacile tuberkuloze in ostale bolezenske povzročitelje. Dojenčkom moramo dajati vedno le prekuhanu mleko, ker so za tuberkulozo silno sprejemljivi. Prekuhanje sicer zmanjša biološko vrednost, ker z njim uničimo učinkovine (Wirkstoffe). Zaradi tega moramo stremeti za tem, da pride na trg mleko, v katerem ni bacilov tuberkuloze, kajti samo tako mleko lahko uživamo brez pomisleka tudi surovo. Nadalje lahko prehajajo v mleko potom bolne živine povzročitelji Bangove bolezni (poimenovanje po danskem zdravniku in živnozdravniku Bernhardu Bangu). To je neka kužna bolezen krav in svinj, katere glavni znak je, da obolele živali predčasno izvržejo plod.

Pri človeku, ki je obolel za Bangovo boleznijo, je značilna visoka vročina, ki traja po cele tedne in mesece. Tudi prenos trebušnega tifusa, paratifusa in griže je mogoče z mlekom, in sicer po bolnih osebah ali po molznikih, ki so bacilonosci; lahko pa tudi po okuženih vodnjakih, iz katerih zajemamo vodo za čiščenje posode za mleko.

Kako preprečimo okužbo z ravnokar naštetimi kužnimi boleznimi in kako zagotovimo, da dobijo potrošniki brezhibno, dobro in okusno mleko, pa bomo opisali v posebnem članku. Dr. G.

Izbirajmo za naše kraje primerno sadno drevje

Do lani je imela vsaka avstrijska dežela samo svoj deželni sadni izbor. Končno so se strokovnjaki vseh dežel zedinili na manjši skupni državni izbor, kateremu pridajo posamezne dežele krajevni izbor za svoje dežele. V državnem izboru so zajete sorte, ki so prvovrstne kakovosti, lepe oblike in barve, ki ustrezajo vsem izbirnim potrošnikom, seveda tudi samo, če je sad zdrav in čist.

Jasno je, da čim boljša je sorta, tem zahtevnejša je glede podnebja in večinoma tudi glede zemlje in lege. Niso torej vse za vse naše kraje priporočljive.

DRŽAVNI IZBOR zajema sledeče jabolčne sorte: Beličnik (weisser Klarapfel) James Grieve, Koksova oranževka (Cox Orangerenette), Zlata parmena, Jonatan, Renski krivopecelj (Rheinischer Krummstiel) in Ontario.

KOROŠKI IZBOR: Rumeni bellfer (Gelber Bellefleur), Starking Delicious, Kanadka, Lepi Boskop, Labudska banana (Lavantaler Bananenapfel), Šampanjka

(Champagner Renette) in carjevič Rudolf (Kronprinz Rudolf).

Tudi vse omenjene deželne sorte rodijo izvrstno ali dobro namizno sadje. Obnesejo se v vseh predelih dežele. Pridanih je radi tega še nekaj gospodarskih sort, ki niso zahtevne glede podnebja in zemlje.

Pri opisu sort pomenijo navedene rimske številke mesec, ko postane sad užitno zrelo in mesec v katerem se še zdrži v dobri kleti. Je to seveda samo približen čas, ker sadje z višjih leg je pozneje užitno zrelo kot iz toplejših nižjih in se tudi pri istih sortah v kleti dalje drži.

Beličnik (VII-VIII). Plod je svetlo rumen, včasih skoraj bel. Najzgodnejše zelo dobro namizno jabolko, drevo skoraj preveč rodovitno in priporočljivo za vse lege, tudi visoke.

James Grieve zori konec avgusta, je rodovitno drevo in uspeva v vseh legah.

Koksova oranževka (X-II) je izvrstno namizno jabolko, srednje velikosti, prižano

Desetletnica obsodbe na smrt

je obhajal Carryl Chessman v jetniški celici št. 2455 kaznilnice v San Quentinu (USA). Kot sedemindvajsetletnemu mladeniču so se zaprla za njimi jetniška vrata, kajti obsojen je bil na smrt zaradi zločinstev, med katerimi so bili umori, ropi in posilstva. Iz zapora je Carryl Chessman začel bitko proti smrtonosni plinski celici, ki jo v Ameriki, poleg že znanega električnega stola, uporabljajo za usmrtnice. Chessman najtežjega zločina, posilstva nekega 17-letnega dekleta, nikdar ni priznal. Iz zapora se je potem pritoževal proti obsodbi, ob enem pa je čas izkoristil za študij pravnih knjig, latinščine in filozofije. Postal je bolj spreten v sukanju paragrafov kot marsikateri odvetnik. Res mu je uspelo, da je deset let zavlačeval izvršitev smrtne obsodbe. Napisal je poleg tega še štiri izvirne knjige, med katerimi je zgodba njegove življenjske poti z naslovom „Celica št. 2455“ postala najbolj brana knjiga v Ameriki, njenemu piscu pa je prinesla milijone. Toda svoje milijone bo Chessman mogel uživati samo, ako mu končno uspe izogniti se usodni plinski celici. V kratkem bo Vrhovno sodišče razpravljalo o njegovi zadnji še možni pritožbi.

rdeče. Drevo je zelo zahtevno glede lege in zemlje. Ta sorta pri nas tudi cepljena na odpornem deblotvorcu in še cepljena po vejah na odporno drevo pozebe in pogine. Samo izjemoma se tu in tam obnese.

Zlata parmena. (X-II). Plod je na sončni strani popolnoma rdeč ali pogosteje črtanordeč, precej visok, zelo okusen in na trgu priljubljen, vendar zelo občutljiv za škrlup. Drevo je zelo rodovitno, zahteva dobro, enakomerno vlažno zemljo, zadostno gnojenje in škropljenje, ker drugače prinaša samo zaknel, krastav in razpokan, zgolj za mošt uporaben sad. Drevo mora biti cepljeno na odporen deblotvorec, ker je precej občutljivo za pozebo na lesu. Obrodi sicer nekaj kljub slani, vendar samo pod redkimi omenjenimi pogoji bi se mogla saditi.

Jonatan (XII-III). Plod rdeče progast do živordec, srednjedebl, prikupen, izvrstnega okusa. Drevo je odporno za pozebo na lesu in cvetu, zgodaj in obilno rodi in radi tega rast kmalu ponehava. Je za naše kraje zelo priporočljiva sorta, še posebno za naseljenice z malimi vrtovi, ker drevo ostane malo. Renski krivopecelj sicer ni izrazito namizno, vendar priljubljeno tržno jabolko.

Drevo začne sicer bolj pozno roditi, potem pa obilno in ob zadostnem gnojenju redno. Raste do pozne jeseni in radi tega ga zgodnji sneg rad lomi, v mrzlih legah lahko pozebe na lesu. V splošnem je najbrže priporočljiv izvzemši visoke lege, kjer bi ga sneg preveč lomil. Krona se močno poveša in ga ne sadimo tam, kjer bi delala povešena krošnja napotje.

(Konec prihodnjic)

FRAN ERJAVEC, Pariz:

202

KOROŠKI SLOVENC

III. del.

Prva tri leta revolucije je preživel brez posebnih dogodkov deloma pri svojem polku, deloma se pa bavil tudi z načrti, da bi osvobodil Korziko francoske nadoblasti. Ker mu to ni uspelo, se je podal 1. 1792 v Pariz, kamor je prispel ravno v najhujšem revolucionarnem metežu. On je sicer mrzil sodrgo, vendar se je pridružil montanjardom. Tedanja revolucionarna vlada ga je imenovala za stotnika, ga poslala v južno Francijo in tu mu je uspelo, da so revolucionarne čete konec 1. 1793 po njegovih načrtih zavzele protirevolucionarni Toulon ter prepodile angleško mornarico. Vlada ga je za plačilo imenovala za brigadnega generala in tako je štiriindvajsetletnemu mladeniču začela vzhajati njegova blesteča zvezda. Dobil je nalog utrditi južnofrancosko obalo in že tu je zasnoval tudi načrt osvojitve gornje Italije. Po Robespierrovem padcu je ostal tudi on nekaj časa brez posla, a ko so poskušali jeseni 1. 1795 monarhisti vpriporiti vstajo, je konvent izročil poveljstvo maloštevilnih vladnih čet mlademu Bonaparteju, ki je dne 5. X. v nekaj urah strl upor ter postal nato pariški vojaški poveljnik. Njegov vojaški genij je zasnoval čisto novo strategijo, zgrajeno na neizčrpnih domislicah, ki jih je znal tudi mojstrsko izvajati.

Tak mož, eden najgenialnejših, kar jih pozna svetovna zgodovina, je bil torej dne 2. III. 1796. postavljen, star komaj 27 let, za poveljnika južne (alpske) armade, ki je imela nalogo prodirati skozi gornjo Italijo proti Dunaju. Ta fronta je veljala radi neprestopnih Alp za

najtežjo, a razen tega je bila tudi tamošnja armada bolj podobna razcapani in razkrojeni drhali nego urejeni vojski (štela je 38.000. mož). Toda mladi poveljnik je znal hitro vzpostaviti disciplino, nato je pa izdal dnevno povelje, v katerem je dejal: „Vojaki! Brez obleke ste, slabo hrano dobivate... Popeljal vas bom v najrodovitnejše ravnine sveta. Čakajo vas cvetoče pokrajine in bogate dežele. Tam boste našli časti in bogastva!...“ Njegov načrt je bil izločiti iz boja najprej Piemont, nato zavojati Lombardijo in zatem korakati proti Dunaju.

Svoj drzni vojni pohod je Bonaparte nastopil dne 5. IV. 1796. skozi ozke prelaze obmorskih Alp in jih v petih dneh prekorajčil. Blizu meje je naletel na prve avstrijske čete in jih v nekaj urah razpršil, par dni pozneje je pa pri Mondovu in Millesimo potolkel še piemontsko vojsko ter prisilil sardinskega kralja dne 15. V. k miru, s katerim je ta moral odstopiti Savojo in Nico Franciji. Tako je imel opraviti samo še z Avstrijci, katerim sta poveljevala generala Argenteau in Beaulieu (tudi večina slovenskih polkov se je borila tedaj na italijanski fronti). Ti so se umikali ob južnem robu Padske nižine proti reki Pad in se ustavili šele pri mestu Lodi ob reki Adda. Bonaparte jih je zasledoval, zasedel Turin, naložil spotoma še nevtralnima vojvodinama Parme in Modeni občutno vojno kontribucijo (skupno so morale tisto leto plačati razne italijanske pokrajine 50 milijonov vojne kontribucije), uklonil Genovo, nato pa zgrabil dne 10. V. Avstrijce in jih v krvavi bitki potolkel. Pet dni zatem so vkorakali Francozi v Milan, kjer so bili triumfalno sprejeti (tu so se oprli seveda na italijanske jakobince); od tu je poslal Bonaparte dele svojih čet, da so zasedle še Livorno, Modeno, Toskano in dele cerkvene države (Bolonjo, Ferraro), tako da je bila konec meseca junija v francoskih rokah že vsa zapadna po-

lovica gornje Italije. Toda glavno avstrijsko oporišče je bila Mantova, ena najmočnejših tedanjih evropskih trdnjav in pravi ključ v Avstrijo. Čim se je francoska vojska nekoliko odpočila in preuredila, je krenil zato še proti Mantovi in jo začel oblegati.

Seveda se je pa tudi Avstrija dobro zavedala pomena Mantove in je poslala z južnonemškega bojišča oblegani trdnjavi hitro na pomoč izkušenega generala Wurmserja. Bonaparte je poslal proti njemu dva večja oddelka svoje vojske, a Wurmsjer je porazil oba, tako da je grozila Francozom že resna nevarnost. Tedaj je Bonaparte opustil nadaljnje obleganje Mantove, pohitel s svojo vojsko s spretnimi manevriranji za hrbet Wurmsjerjevi armadi ter v treh sijajnih bitkah potolkel dele njegove vojske, dne 5. VIII. pa pri Castiglione (južno od Gardskega jezera) še Wurmserja samega. Ta se je pobit umaknil v Mantovo, Avstrija mu je pa hitro poslala na pomoč še armado svojih najboljših polkov pod poveljstvom generala Alvintzyja. Bonaparte je ni pustil, da bi se združila z Wurmserjem, temveč jo je zgrabil ob Adiži pri mestecu Arcole (južnovzhodno od Verone) ter jo v treh dneh krvave bitke (14. — 17. XI.), vkljub temu da je bila v premoči, tako potolkel, da je rabila nad mesec dni, preden se je zopet zbrala. V teh bitkah so pa jako trpele tudi francoske čete in potrebovale daljšega počitka, a Avstrijci so poslali medtem na pomoč lombarski armadi preko Furlanije še novo močno vojsko pod poveljstvom generala Provera. Toda še preden je mogel on doseči Mantovo, je porazil in razpršil Bonaparte v dvo-dnevni bitki (14. — 15. I. 1797) na visoki planoti Rivoli (med Verono in Gardskim jezerom) še njega, a dobrih štirinajst dni nato (2. II.) je moral končno kapitulirati z vso svojo posadko še sam Wurmsjer v Mantovi (v njej se je nahajal tedaj tudi kranjski polk). (Dalje)

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

FRANCE BEVK:

Tatič

Ubožen kmetski fant pride v mesto, da bi se izučil za trgovskega vajenca. Gospodar je trd, skop. Vajenec ne dobiva plače in ob nedeljah še celo večerje ne. Njegov tovariš Josi krade; fant se zgraža nad njim, toda nekoč pride v mesto cirkus in ...

Bilo je ob času, ko je navadno prihajala cela kolonija „komedij“ v mesto in se nasečila na obširnem travniku nasproti glavne- mu drevoredu. Pisani šotori, reklama in ljudje so vabilj ljudstvo in predvsem mladino, ki se uro za uro ni mogla ločiti iz tesnih ulic med platenimi hišami iz čudnega krila in smradljivega vonja. Čez dan je spala kolonija kot mrtva in oživela šele z mrakom v sijaju luči in steklenih biserov, stisnila množico medse in jo pila.

Godba ob vrtljaku je zoprno škripala, leseni konji z vozovi puške, gugalni čolni so se zibali v velikem loku. Pred zverinj- kom se je pačila opica in kazala velike zobe, slike so prikazovale v kričeh barvah življenje pragozdov in prerij, izza platna se je glasilo rjovenje. Pred cirkusom je stal našemljen in pobarvan klovn z večnim smehom na licih. Ob panorami je vabil mož kozavega obraza ljudi, naj vstopijo.

Strmč sem gledal. Ko da se je pol pravilj- něnega sveta zgetlo na kup in se ponuja — tu ni knjiga ne slika, tu je življenje — za majhno vstopnino. Ko sem se nekoč pre- več približal stopnicam zverinjaka, me je komedijant potegnil za rokav: „Alo, noter! Samo petnajst krajcarjev!“ Sram me je bilo. Nisem imel denarja. Vse mi je vrvelo pred očmi, plesalo v živih barvah. Vsi vajenci so govorili pri vodnjaku o tem tako živo, da sem trepetal. Vsak je kaj videl. Celo Jurko je bil v zverinjaku in v cirkusu, oponašati je znal opico in klovna, pačil se je in se lomil... Želja, da bi videl, kaj skriva tisto rjavo platno, je bila od dne do dne bolj goreča.

Gospod je bil trd. Zastoj sva čakala z Josijem, da sprevidi, da nama reče sam. Ni- ti zmenil se ni, ko sva omenjala, pripovedo- vala, kar sva slišala.

Josi ga je vprašal: „Ali greva?“

„Pojdita!“ je dejal in zrl nepremično skozi okno na trg.

Razveselila sva se: „Ali se greva naprav- ljat?“

„Pojdita!“

Ko sva se napravila, sva prišla v trгови- no:

„Zdaj greva.“

„Pojdita!“

Spogledala sva se in obstala. „Saj nimava denarja.“

„Zakaj pa silita?“ Ni se obrnil od okna ves ta čas. Vihal je brke in gledal po trgu. Josi se je postavil v kot in grizel nohte. Jaz sem se smejal. Imel sem navado, da sem se v trenutkih potrtosti in neuspeha vselej smejal.

Drugi večer je prosil Josi, če sme k ma- teri. Dovolili so mu. Ko se je vrnil pozno domov, sem že spal. Zbudil me je in pričel pripovedovati o cirkusu s tako živo vnemo in natančnostjo, da sem se čudil.

„Ali si bil notri?“

„Ne,“ je dejal zamolklo in vprl pogled vame.

Potem sva molčala. —

V soboto zvečer ni bilo Josija doma. Go- spod in gospa sta večerjala. Jurko pa je pri- šel v trgovino in mi povedal, da pojde spet v cirkus. Obraz mu je sijal. „Pojdi še ti!“

Bilo mi je grenko, a naredil sem, kakor da mi ni nič.

Tisti večer je šla godba iz cirkusa skozi mesto. Naslonil sem čelo na steklo in zrl za njo. Kričeči glasovi so silili v mozeg, ma- mili srce in možgane.

Kaj je notri? To ne more biti brez po- mena zame, ne, prav gotovo ne! Še Josi je bil v cirkusu, čisto gotovo; kako bi sicer ve- del tako natančno? Kje je dobil denar? Morda mu ga je dala mati, prijatelj... Da bi mi dali vsaj deset vinarjev: „Ná, pelji se na vrtljaku!“ Peljal bi se z otroki in pe- stunjami na vrtljaku in pozabil na vse drugo.

Moje misli so bile brezupne. Kaj bi bilo, če bi gospodar segel v predal in rekel: „Ná!“ Saj bi ne pozabil, vse leto bi se trudi- dil, da! Tako pa bo spet prišla nedelja in ves popoldan bom tam samo stal in gledal. Morda me le kdo potegne za rokav in mi reče: „Saj vem, da nimaš denarja. Pojdi zastonj!“ Že nekolikokrat sem oprezoval s to neumno, brezupno mislijo.

Kaj je tako velikega na tem, da me tako trpinči, tako brezupno trpinči? Mislim sem in trepetal kot v mrzlici. Ko pa je treba od- preti samo predal in vzeti svoje... Ne, ne svoje, ampak, da... tistih petnajst... Nič več, ko samo to, v celem letu nič več, v ce- lem življenju nič več... Zdaj mi nikogar tu... desetico iz leve skledice... petico iz desne... tiho...

Nekaj je zaropotalo v kuhinji, jaz sem se zavedel, da imam petnajst krajcarjev v roki. Zagomazelo je po meni. Vtaknil sem denar naglo v desni žep, zaprl predal, gospod se je prikazal.

„Fant, večerjat!“

Hotel sem napraviti še nekaj, neko delo končati, da bi mislil gospod, da sem tudi prej... Ves zmeden sem bil.

„Ali imate mrzlico?“ me je vprašala go- spa pri večerji. Razil sem juho. Josi se je medtem vrnil in se smejal. Z levico sem ti- ščal v žep, da ne bi zvenel denar. Zakaj ni- sem dal vsakega posebej?

Bal sem se pripogniti se, da mi ne bi pa- del na tla. Ljudem sem se bal pogledati v oči. Delal sem pridno, kakor bi hotel z de- lom zabrisati vse.

Josi je pisal nalogo, jaz sem sedel ob oknu.

Tatič! —

Naj sem opravičeval v mislih svoje de- janje kakor koli, zaključek je bil vedno ta: tat! Niti v mislih nisem izpregovoril te be- sede, pred očmi sem imel nejasno predsta- vo, v srcu strašno čustvo: tat! Zaradi pet- najstih krajcarjev! Vrgel bi jih skozi okno, poteptal: tat! Opravičeval sem se. Tisto pa je reklo: vem, vem, vem — a vendar bi ne bil smel. Zdelo se mi je, da vidim mater in očeta: „Povej!“ Mati bi mi dala s krvave- čim srcem tisti denar, da bi ga položil na- zaj v predal. Toda tisto strašno čustvo mi je pelo kot refren: — tat!

Vstal bi in nesel denar gospodarju, ki ta hip prešteva skupiček dneva. Morda je za- pazil, da manjka vsotica, in misli, vihajoč brke: „Stražnika bom poklical.“ Jaz bi mu jih dal: „Ná!“ Mislim sem ukrasti, pa no- čem. Nate!“ Ali ne bi on zardel, pomislil, dal mi še deset krajcarjev povrh: „Ná, pa še v panoramo poglej!“ — Ne, nel! Poznam

RADO MURNIK:

OČAKARJEV JANEZ

V majhni dolini sredi med debelimi go- rami stoje lesene bajte skrite vasice, ki ji je lepo in blagodejno ime Telebanovo.

Nerodna in slaba pot vodi v to tiho za- hribje. Leta in leta ni bilo ondudaj nobe- nega tučca, ne hribolazca, ne kolesarja. Pa tudi Telebanovci ne odhajajo radi z doma. Vsako leto nekajkrat ženo svoje govedo na sejem v oddaljeni trg ali pravzaprav tržič. V tem tržiču si nakupavajo vsake kvatre vse potrebno, česar jim ne moreta dati njiva in gozd.

O življenju in napredku modernega sve- ta nimajo nepokvarjeni hribovci kajpada prav nobenega pojma. Prav tako životarijo kakor njih dedi in pradedi. Mirno in mar- no kmetujejo v svojem gorskem zakonju. Docela nič jim ni do novodobnih pridobi- tev; z vzorno vzajemnostjo se podpirajo v prastari nepokvarjeni zabitosti in pazijo strogo, da se ne bi kdo izmed njih nalezl naprednih kvantuz in sumnih novotarij.

Le enkrat je v to srednjeveško temo po- svetil nevaren žarek modernega sonca.

Kobacajeva Jera je brzela soparnega ju- tra od bajte do bajte in povesodi že v veži ali pod kapom stresla nevarno novico: „Očakarjev Janez hoče — v Ljubljano!“

Iz vseh koč so lezli in skakali stari in mla- di Telebanovci, moški in ženske, in jo u- brali za Kobacajevo Jero, ki je vodila vse krdelo pod lipo na sredi vasi. Tam je u- prla babnica roke ob suhe boke in oznanja- la z neznanško visokim glasom: „Poslušajte, ljudje božji! Tiho, otroci! Očakarjev Janez sili v Ljubljano, tja koder vera peša!“

„Pohujša se v Ljubljani in potem pohuj- ša tudi nas!“ je cvilila Čenčanova Mica še više. „O vsi svetniki, pomagajte nam!“

Žene so ječale, moški so se pridružali, o- troci pa so se brcali in suvali brezskrbno,

gal Zavpil bi: „Na pomoč! Tat, tat!“ — Stisnil sem se na stolici.

Sklenil sem, da položim drugi dan do- poldne denar nazaj v predal. Na vsak na- čin: ni druge poti! Ne grem v zverinjak, ne grem!

Drugi dan nisem bil niti trenutek sam v prodajalni. Denarja nisem imel več za u- kradenega, ampak kakor da je prišel po motoma v moj žep. Denem ga nazaj, srce se oddahne.

Gospod je stal ob oknu in gledal po trgu. Z levico sem vzel denar med dva prsta — z desnico sem hotel odpreti predal, položiti tiho vanj... Prijel sem za ročaj in naglo odmaknil roko. Če se gospod obrne ta hip, ali ne reče lahko, da sem kradel? No, ni se obrnil takrat in denar bi bil lahko že v pre- dalu. Zopet sem prijel za ročaj. Gospod se je obrnil, njegove oči so obvisle na meni.

„Kaj delaš? Pobriši prah!“

Tako sem stopil opoldne, ko smo zaprli prodajalno, z denarjem v žepu na sončni trg, ki se je blestel ko bela ruta.

kakor ne bi pretila Telebanovemu časna in večna poguba.

„Odkar stoji svet, ni bilo še nikoli nobe- nega Telebanovca v Ljubljani,“ je kričala Kobacajeva Jera.

„Nikoli ne,“ so vpile razburjene babuze, zlasti pa Čenčanova Mica.

„Noben Telebanovec se ni spozabil tako grdo, da bi zagazil v to nevarno mesto,“ je izvajala zgovorna Jera Kobacajeva. „Pre- vidno smo se držali rodnega kraja in živeli po svoji pameti pošteno in zadovoljno. In nikoli nam ni zmanjkalo ne fižola ne krom- pirja v oblicah.“

„Jera ima prav!“ jo je pohvalil Čenčanov Miha, ki ji je bil dolžan mernik pšenice. „Jera govori dobro in modro. Jero poslu- šajmo!“

Pohvaljena Jera se je ponosno obliznila in nadaljevala: „Zdaj pa je zmotil enega iz- med nas hudobni duh! In prevzel ga je na- puh! Očakarjev Janez tišči v Ljubljano. I kaj bi neki tiščal tjakaj, ko lahko ostane doma in ima vsega dosti, fižola in krompi- rja! Ves pohujšan se vrne garjeva ovca med nas in okuži vso dolino Telebanovsko!“

„Tale Jera pa res dobro govori,“ se je o- glašil nanovo Čenčanov Miha. „Presneto jo zna lepo zarobiti, primaruha!“

Pa tudi drugi so bili zadovoljni z govori- nico in so ji orglali hvalo naglas.

„Zdaj pa jaz takole pravim,“ je povzela jezična Jera. „Otroci, nehajte se vendar vsaj za pol urice suvati in pojati, saj je še dolg dan. Očakarjev Janez pa ne sme v Ljublja- no!“

„Ne sme, ne!“ so vpili razdraženi Tele- banovci. „Kamnajmo ga! Tako bo vsaj mir!“

(Nadaljevanje sledi)

JULES VERNE:

39

Potovanje na Luna*)

Barbican se je bal kakih neumestnih vprašanj, ki bi bila Ardanu neprijetna, za- to je hotel skrčiti število poslušalcev na ožji krog svojih privržencev in tovarišev. Pa bi bil laže zaježil slapove Niagare. Zato je mor- al svojo namero opustiti in izpostaviti svo- jega novega prijatelja morebitnim nevsče- nostim velikega javnega zborovanja. Nova dvorana mestne borze se je kljub svojim ve- likanskim dimenzijam izkazala za premajh- no, kajti zborovanja so se udeležile neznan- ske množice.

Zanje so izbrali široko planjavo zunaj mesta; v nekaj urah so jo zavarovali proti sončnim žarkom, ladje v pristanišču, ki so bile dobro založene z jadri, vrvmi, jam- bori in drogovi, so dobavile vse potrebne pripomočke za zgradnjo velikanskega šo- tora. Kmalu je zagrnilo apnenčasto pre- rijo neizmerno platneno nebo in jo obvaro- valo pekoče dnevne vročine. Tam se je zbralo 300.000 ljudi, ki so vztrajali v du- šečem ozračju več ur in pričakovali Franco- za. Od te množice gledalcev je ena tretjina še nekaj videla in slišala; druga tretjina je za silo videla na oder, slišala pa že ni več; tretja pa ni ničesar videla ne slišala. Pa

ni zato nič manj navdušeno ploskala.

Ob treh se je pojavil Michel Ardan v družbi vodilnih članov „Topniškega klu- ba“. Z desno roko je držal pod pazduho predsednika Barbicana, z levo pa J. T. Ma- stona, ki je žarel še bolj kakor opoldansko sonce, svetil pa se je skoraj ravno tako. Ar- dan je zlezl na oder, od koder mu je po- gled zajel morje črnih klobukov. Videti ni bil prav nič v zadregi; zavzel ni nobene prisiljene drže; vedel se je čisto po domače, veselo in prijazno. Burnim živim klicem je prijazno odzdravil; nato je z roko prosil za tišino in spregovoril v gladki angleščini tele besede:

— Gospodje, je dejal, čeprav je zelo vro- če, vas prosim za malo potrpljenja, da vam dam nekaj pojasnil o svojem načrtu, ki vas nemara zanima. Nisem niti govornik niti učenjak in nisem nameraval javno govo- riti; toda moj prijatelj Barbican me je de- jal, da bi vam bilo to všeč in zato vam prav- rad ustrezem. Zato me poslušajte z vsemi 600.000 ušesi in mi oprostite jezikovne na- pake.

Ta preprosti uvod je zborovalcem moč- no ugajal in prostrano planjavo je zajel neizmeren val zadovoljnega šepetanja in mrmranja.

— Gospodje, je dejal — pritrjujete in ugovarjate mi lahko po mili volji. To drži; zdaj pa nadaljujem... Predvsem ne pozabi-

te, da imate opraviti z nevednejem, ki pa gre v svoji nevednosti tako daleč, da niti o težavah noče nič slišati.

Zato se mi je zdelo čisto preprosto, naravno in lahko sestiti v kroglo in odpo- tovati na luno. To potovanje bi bilo treba prej ali slej tako opraviti; prevozno sred- stvo pa je odvisno samo od stopnje napred- ka. Človek je začel najprej potovati po vseh štirih, nato pokonci, potem zapovrstjo na cizli, v vozu, kočiji, poštne vozu in vlaku; no, in vozilo bodočnosti je pa krogla — saj so pravzaprav tudi planeti nekakšni izstrel- ki, navadne topovske krogle, ki jih je za- lulačala roka Stvarnika. Pa vrnimo se k svo- jemu vozilu. Nekateri med vami, gospodje, so najbrž mislili, da bo njegova začetna hi- trost pretirano velika; pa ni tako; vsa ne- besna telesa ga v hitrosti prekašajo in celo zemlja nas trikrat hitreje suče okrog sonca. Navedel bom nekaj primerov. Prosim vas samo, da se smem izražati v francoskih mi- ljah, kajti ameriških mer ne poznam do- bro in se bojim, da bi se v računih zmotil.

Ta prošnja se je zdela poslušalcem čisto naravna in ni naletela na noben ugovor. Govornik je nadaljeval:

— Takele, gospodje, so hitrosti različnih planetov. Priznati moram, da kljub svoji nevednosti te astronomske podrobnosti na- tančno poznam; čez dve minuti boste pa vi že ravno tako „učeni“ kakor jaz. Vedite

torej, da prepotuje Neptun v eni uri pri- bližno 19.500, Uran 24.000, Saturn 35.000, Jupiter 47.000, Mars 98.000, Zemlja 107.000, Venera 126.000 in Merkur 172.000 kilometrov! Nekateri kometi preletijo v priončju 1.400.000 milj na uro! Mi pa bomo pravi pohajkvalci, ki se jim nič ne mudi, kajti naša hitrost ne bo presegala 9.900 milj na uro in se bo vidno manjšala. Zato vas vprašam, če se je temu treba res kaj čuditi; ali ni čisto jasno, da bodo ne- kega dne to hitrost prekosiše večje hitro- sti, ki bodo najbrž izviralale iz svetlobe ali elektrike?

Podoba je bila, da o tej Ardanovi trditvi nihče ni dvomil.

— Dragi poslušalci, je povzel, po mnenju nekaterih omenjenih duhov — ne morem jim reči drugače — bo človeštvo na veko- maj zaprto v svojem „Popiliusovem kro- gu“, ki ga ne bo nikdar prekoračilo in bo obsojeno na životarjenje tu na zemlji, ne da bi moglo kdaj poleteti v planetni pro- stor! Pa ne bo tako. Na luno, planete in zvezde se bodo ljudje vozili ravno tako, ka- kor se vozijo danes iz Liverpoola v New York: z lahkoto, hitro in varno in atmosfe- rno morje bodo kmalu ravno tako prevozili kakor morja na luni. Razdalja je samo re- lativen pojem, ki ga bomo navsezadnje zmanjšali na ničlo.

(Dalje prihodnjič)

ST. ILJ

Dne 9. junija t. l. smo ob veliki udeležbi faranov položili k zadnjemu počitku pd. Andrejevo Nanijo Podjerbergam (Ano Kovačič). Rajna je po smrti staršev vodila oz. pomagala voditi gospodinjstvo svojemu bratu Franceju Kovačiču, ki se je pred par leti pri strojnem delu smrtno ponesrečil. Ta je zapustil tri sinove v šolski starosti.

Njih vzgojo je prevzela v glavnem rajna, ker je imela vdova — mati otrok — pri vodstvu lepo urejenega mizarskega obrata precej opravka. Rajna Nanij je bila zelo nadarjena, verna in narodno zavedna ter je gledala, da bi ostal Andrejev rod še naprej tako zvest Bogu in narodu. Radi tega je bil že rajni brat, ko je služil v zadnji vojski Hitlerju v Franciji, klican pred vojno sodišče, a je bil vsled pomanjkanja dokazov oproščen. Na Andrejevem domu je zraščel in se odtod šolal prezgodaj umrli nadučitelj Pavlejš Košier ter njegova hčerka

Pri nas na Koroškem

Renj omožena z dr. Grafenauerjem, primarijem v Klosterneuburgu. Kot dobra govornica se je upala nastopiti rajna tudi javno. Tako se je pri pogrebu l. 1948 župnika Haneja Maierhoferja kot soseda in bivša družica pri njegovi novi maši poslovila od njega v lepih besedah. Pisala je tudi v naše liste.

Bodi izrečeno s tem njeni sestri, svakinji in trem fantom, s katerimi je živela v najlepšem soglasju, naše pristrčno sožalje! Rajna pa naj najde po trudopolnem delu za služenje mir in božje plačilo.

Fantje se pogovarjajo . . .

Neko poletno nedeljo se srečajo v neki gostilni v Rožni dolini Hanzej, Jozef in Franci. Iz njih razgovora sklepam, da je bil Hanzej iz šentjakobske okolice, Jozef tudi nekje tam, Franci je pa prišel iz Podjune. Zdi se, da so bili že stari prijatelji in da je bil ta sestanek dogovorjen. Četudi medseboj precej oddaljeni, jim tako srečanje ne dela težav, saj so vsi motorizirani: dva z mopedom, eden z motorjem. Vsi dobro razpoloženi si imajo dosti povedati. Drug drugega sprašujejo, kako mu kaj gre doma. Iz obrazov jim lahko bereš, da so doma zadovoljni, čeprav Franci nekoliko potoži, da oče o strojih pri gospodarstvu noče dosti slišati, češ, da so predragi, pa saj je dosedaj tudi šlo brez strojev. Hanzej pa ga tolaži, češ tudi njemu se je nekaj časa tako godilo. Čisto razumljivo, saj je bilo dovolj delovnih moči pri hiši. Kar na hitro so se pa razmere v družini spremenile: Brat je moral k vojakom, sestra se je poročila in navrh je še mama precej hudo zbolela. Posestvo meri, pripoveduje Hanzej, približno 20 ha orne zemlje. Tako sva sredi najhujšega dela ostala z očetom sama za delo. Tedaj mi pa atej sam reče: Hanzej, sedaj pa vidim, da bomo morali takoj kupiti nekaj strojev, sicer dela ne bova zmogla. Pa sva koj drugi dan šla v Celovec in naročila mali traktor z kosilnico in plugom na hidrauliko. Oče je bil vesel, da sem imel že „Führerschein“, ker sem naredil izpit za traktor, ko sem obiskoval zimski tečaj na Kmetijski šoli v Tinjah, pripoveduje Hanzej. To so torej bili kmečki fantje, ki so se skupaj šolali na Kmetijski šoli v Tinjah. Potem pa Hanzej nadaljuje: Veš, od tistega časa si pa oče pusti marsikaj, kar sem se naučil v Kmetijski šoli, dopovedati od mene. Tako imava sedaj oba jaz in oče večje veselje do gospodarstva. Nato Jozef pripoveduje, kako je atej na vse načine dokazoval, da morajo najprej gnojišče urediti. Gnojišče je ležalo na južni strani, kar je napačno, gnoj neurejeno razmetan in gnojnica je otekala v bližnji potok. Jozef pravi: Imamo 12 ha orne zemlje na ravnini, še dobra zem-

lja, pa vendar smo imeli komaj po pet krav in po tri teleta, ker pač ni bilo dovolj krme. Sedaj, odkar imamo gnojišče in gnojno jamo urejeno, imamo 8 krav in po 4 teleta, je pač več gnoja na razpolago. Če ne bi bil v šoli, nadaljuje Jozef, nič drugega se naučil, kakor to, da je za uspeh na kmetiji najvažnejša potreba ureditev gnojišča in gnojne jame, se je šola bogato plačala. Toda če pomislim, koliko sem pridobil tudi na splošni izobrazbi in olik, potem pač vidim, da je nas vseh fantov, ki smo obiskovali Kmetijsko šolo v Tinjah, sveta dolžnost, da čim več kmečkih fantov spravimo v Kmetijsko šolo v Tinjah. Da, res je tako, sta pritrjevala oba prijatelja. Obujali so še lepe spomine na Tinje, kate profesorje so imeli rajši, kako so jim ob dobri kuhinji hlače postajale pretesne, kako so se v prostem času zabavali z raznimi igrami, zlasti pa, kako je bilo veselo, če so po večerji stopili fantje na vasi v krog in prepevali domače narodne pesmi: „Po zimi pa rožice ne cveto“, ali „Dekle je po vodo šlo“, ali „Moja dekle je še mlada, haha“ in še mnogo drugih. Začelo se je mračiti, vsi so hitro plačali kozarec piva, bili so pri pijači res skromni, v veselem razpoloženju se poslovili, saj je Franci imel pred seboj še dolgo pot v Podjuno. Jaz pa, ki sem bil tih prisluskovalc tega fantovskega razgovora in kot kmet, ki o kmetijstvu tudi nekaj razumem, sem z veseljem napisal ta razgovor, ki bi naj zbudil še kakšnemu kmečkemu fantu veselje do večje kmetijske izobrazbe.

Slovenski koroški kmet

Kmetijska gospodarska šola v Tinjah

bo začela s poukom prve dni novembra in bo trajala do konca marca.

Prijavite se čimprej ustno ali pismeno na naslov:

Bäuerlicher Bildungshof, Tainach.

Tam dobite tudi vsa pojasnila!

MEDGORJE — RADISE — PODGRAD
(Veličastno skupno romanje treh župnij v Marijino Celje)

Pod vodstvom naših dušnih pastirjev smo z tremi velikimi omnibusi zapustili v soboto 16. avgusta zjutraj naše župnije ter se odpeljali na Štajersko. Vzhajajoče sonce nas je pozdravljalo, ko smo dospeli na prelaz Pack, kjer se nam je nudil res veličasten razgled v lepem jutru. Po kratkem odmoru smo nadaljevali naše romanje v Gradec k Marijini božji poti — Maria Trost. Z novim romarskim križem smo v dolgi procesiji šli po stopnicah v Marijino cerkev. Pri sv. maši, ki jo je daroval preč. g. Jank, smo prepevali Marijine pesmi pod vodstvom g. prof. dr. Cigana. Pri drugi sveti maši pa smo molili sv. rožni venec. Lepo je bilo najbolj to, da smo lahko vsi med tema dvema svetima mašama opravili sv. spoved in se tako lepo pripravili za nadaljnje romanje. Po kratkem okrepčilu smo si še ogledali z gradu mesto Gradec, nato pa smo nadaljevali pot. Med potjo smo videli veliko razdejavanje, ki ga je naredilo zadnje neurje s poplavlami in naplavljenim lesom in zemljo.

Že proti večeru smo zagledali Marijino Celje. Ko smo odložili prtljago, smo si ogledali Marijino božjepotno cerkev.

Ob pol 9. uri smo se zbrali pri spomeniku patra Abela, kjer nas je rektor bazi-

like preč. g. p. Beda postavil na čelo večerne procesije z gorečimi svečami. Na prvem mestu je bil naš romarski križ iz Medgorij, za njim pa možje in fantje naših treh fara, za njimi pa dekleta in matere. Med procesijo je po Marijinem Celju mogočno odmevalo naše petje „Marija, pomagaj nam sleherni čas...“ Veličastno večerno procesijo je vodil v spremstvu duhovščine in ministrantov iz naših treh fara preč. g. Cvetko, medgorski gospod. Ko je procesija, v kateri je bilo več tisoč romarjev, dospela v cerkev, smo pod vodstvom preč. g. dr. Cigana pred milostnim oltarjem zapeli skupno pesem „Ti, o Marija...“ Nato je v nabito polni cerkvi spregovoril rektor bazilike preč. g. p. Beda in pozdravil v slovenskem jeziku vse naše romarje, po slovenskem govoru je nadaljeval svojo pridigo v nemškem jeziku ter posebno poudaril vso grozo trpljenja, ki ga doživlja sveta Cerkev v zadnjem stoletju v preganjanju. Po končani pridigi so naši romarji zapeli skupno „Veš o Marija“, nato je g. Cvetko podelil vsem v cerkvi sv. blagoslov. Po blagoslovu pa je zažarela v lepi razsvetljava vsa notranjost bazilike.

V nedeljo zjutraj smo pred osmo uro zopet v procesiji med molitvijo prišli v baziliko, kjer smo imeli pri milostnem oltarju sv. mašo s skupnim sv. obhajilom. Sveto mašo je daroval preč. g. prof. dr. Cigan in nam v lepem govoru razložil Marijino spo-

ročilo v Lurdu in Fatimi. Med sveto mašo pa je naša pesem in skupna molitev dvigala našega duha pred milostnim oltarjem, kjer smo molili po naših osebnih in skupnih namenih. Za slovo smo še zapeli poslovilno Marijino pesem, „Vse prepeva, se raduje...“ Po sveti maši pa smo se pred Baziliko slikali z rektorjem bazilike. Par ur pozneje smo že zapuščali Marijino mesto in se odpeljali proti domu.

V poznih večernih urah smo se srečno vrnili na naše domove.

Vsako izmed nas je na tem romanju doživel veliko, saj je bilo vse romanje lepo organizirano, tako po potu kot tudi v Gradcu in v Marijinem Celju, za kar se vodstvu romanja vsi romarji lepo zahvaljujemo.

V naših treh župnijah še posebno častimo Mater božjo. Letos smo že imeli na zadnjo nedeljo v aprilu slovesni sprejem Fatimske Kraljice in jo skupno vse tri fanika Zechnerja v Podgrad, kjer je sedaj Marijino češčenje. Na Radišah že četrto leto častimo Marijo tako, da imamo vsakega trinajstega dne v mesecu večerno sv. mašo na čast Fatimski Kraljici. V Medgorjah smo pa letos dobili Lurško Marijo, ki jo na velikem oltarju častimo in smo se zlasti za to romanje lepo pripravljali z devetdnevnicami, ki je bila vsaki dan številno obiskana. Vsem ni mogoče poročati v Lurdu v tem jubilejnim letu, zato smo naredili skupno romanje na našo največjo Marijino božjo pot v Avstriji, da tako vse tri fare skupno počastimo nebeško Kraljico, ter jo prosimo njenega materinskega varstva za naše družine in naše župnije.

LIBUČE

Lepi časi naših žegnanj se bodo kmalu poslovili. Kdaj že je v našem šentjurju pokalo na griču, da je marsikoga zaneslo mimo cerkve kar na plesišče pri Šrbosu. Sonce je bilo takrat silno prijazno. Potem smo hiteli v sončno Šmarjeto na „češnjevo žegnanje“. Mak pa ni cvetel tam kot prejšnja leta. Sicer pa vse po starem običaju. V Dob in na Humec smo tudi šli. V Dobu je stolpič migal, tako so zvonili. Na Humcu pa so zvonove šele pričakovali. Še v Zgornje Libuče bomo v kratkem pohiteli, da pospremimo Boga v svetli monštranci po zeleni poti med travnike in njive — potem je pred nami samo še pliberški „jarmak“ in njegov ropot.

Spodnjelibuško žegnanje pa smo opravljali na Lovrenčevo nedeljo prav slovesno. Dolga procesija je korakala med še strumno stoječimi novomašnjimi mlaji. Pot, po kateri nesemo Boga, da nam blagoslovlja polja in delo, je lepa kot pomladna pesem. Po končani procesiji nam je ponagajal rahel dež. Deklice, dekleta in mamice so se koj skrile pred ploho pod cerkveni obok. Moški pa so le manj občutljivi in so stali raje pod lipami. Po maši pa se je močno vilo iz vej, da ni bilo mogoče kramljati pred cerkvijo. Pa je mladež našla prvo zatočišče pod šotorom, kjer g. Stöckl mudi slehernemu kristjanu izborne sladkarije. Moški pa so se zatekli k Marinu in k Hrustu. Tam je bilo seveda mnogo dobrega in zabavnega. Pri Božiču so pa gostili pevce. Mamice so v lepih hadrcih zbežale domov, da nam pripravijo dobre jedi. Saj se na žegnanje je z „veliko žlico“.

Marsikdo pa se je v cerkev in iz cerkve grede ozrl na sveži, s cvetjem posuti grob, v katerega so pred kratkim položili Snedečvo 9-letno Micko. Ubil jo je zrahlan nagrobni spomenik. Z grozo opazujemo, kako preži od vse povesd smrt na nas. Nitj nedolžni otrok na svetem pokopališču ni varen pred njo.

Snedečevim pa naj bo v tolažbo zapisano:

Bog potrebuje za svoje lepo kraljestvo tudi takih angelčkov, kot je bila Micka, ljubki, dobrd vzgojeni otrok.

VAJENCA sprejme tako j

CIRIL RUDOLF
KOLARSKI MOJSTER

BISTRICA NAD PLIBERKOM

„MIKLOVA ZALA“
o Št. Jakobu

Prireditev „Miklove Zale“ je kulturni dogodek prve vrste, ki ga z velikim veseljem pozdravljamo in čestitamo Šentjakobčanom zanj!

„Miklova Zala“ ni le ena izmed narodnih iger, ampak nam je več: nam je sveto narodno izročilo, ki ga izročamo iz roda v rod, nam je simbol ljubezni in zvestobe do svoje zemlje, do materine besede in do vere, za kar so naši predniki ob času turških vpadov prelivali svojo kri: Je simbol trpeče Koroške.

Šentjakobčani so se s spoštovanjem lotili igre in jo nad pričakanje lepo, dostojno uprizorili. Niso se ustrašili nobenih stroškov in žrtev, ki jih je bilo veliko. Zato so napravili popolnoma novo scenerijo, nove obleke, narodne noše in pazili, da ostane igra pristno narodna, da ima res značaj starodavnosti. Toda še bolj so se potrudili za lepo podajanje in moramo reči, da so posamezni igralci kot tudi splošni prizori bili tako močni, da je bila igra za vse doživljiva, da je vse prevzela in da so gledalci brez izjeme bili nadvse zadovoljni.

Druga predstava v nedeljo, 17. avgusta je skušala popraviti nekatere malenkosti, da je bila še bolj na višku kot prva predstava. Obakrat je ljudstvo napolnilo župnijsko dvorišče in ker je bilo navdušenje veliko in da imajo še drugi priložnost uživati našo narodno kulturo, zato so Šentjakobčani sklenili, da ponove igro že v nedeljo 24. avgusta ob pol osmih zvečer.

Vsem slovenskim Korošcem zato priporočamo, da ne zamude te prilike in da se spleča žrtvovati tudi dolgo pot zato, da vidijo našo častljivo narodno igro.

O prireditvi bomo še poročali.

LOČE OB BAŠKEM JEZERU

Loška fara z okolico stoji trenutno pod vtisom dogodkov kulturnega tedna, ki ga je priredila „vaška skupnost“ (Dorfgemeinschaft). Loče v tednu od 20. do 27. t. l. Program tega „domovinskega tedna“ je bil z ozirom na čas zelo skrbno pripravljen. Gospodje okoli tega društva so se potrudili z vso njim na razpolago stoječo reklamo in propagando (od vabil, plakatov in radija) in obisk je bil tudi prav zadovoljiv, saj se je vršil v času, ko je tujskoprometna sezona na višku! Vse dogajanje in ves potek (od razstave knjig, koncertov, plesov, branja zapiskov in del raznih pisateljev, predavanja z barvnimi slikami, se je odigralo v znamenju duha, nič domačega in brez domačnosti, z različnimi lepimi napakami in ob zamolčevanju zgodovinskih dejstev. Gospodje improvizatorji se danes trkajo zelo glasno na svoja domovini nezvesta prsa. Njihova „Heimattreue“ je iz komaj preteklih časov, dočim so bili menda leta 1938 brez takih idealov. S to prireditvijo so hoteli dokazati letoviščarjem, kot domačim „slovenskim Nemcem“, da so Loče — nemške! Domača govorica, cerkev in pokopališče pa jih je poučilo o čem drugem. — Premiera „Knežji kamen“, ki bi morala ponzoriti star zgodovinski slovenski običaj, je po napovedovalcu, ki je skrbno zamolčal resnico, da so se vršila ustoličevanja knezov stoletja v slovenskem jeziku, izzvenela z „zgodovinskim pojasnilom“, da so tod živeli od nekdanj ljudje nemškega in slovenskega pokolenja, in z vzklikom „Koroška svobodna in nedeljena“, kot bi zopet grozilj Turki! — Kot navadno so bili tudi odlikovani agilni sodelavci. Zanimivo je, da so bili med temi najbolj vidni in glasni vsi prominentniki rjavosrajčnega režima, ki je povzročil vsemu nemškemu narodu mnogo gorja in ponižanja, slovenski narodi pa od tatarskih napadov niso doživeli tako strašnega uničevanja.

Vse, kar je bilo pristno in nepotvorjeno za večino okoli tega „kulturnega tedna“, je bila velika Haydnova maša za mešani zbor in orkester, ki jo je impozantno podal mestni župni zbor sv. Miklavža pri Beljaku, ki je napravila na vse vernike in radovedneže najgloblji vtis, in pa besede domačega g. župnika: „hvalimo Boga, da imamo domovino, in mislimo na milijone beguncev, ki je nimajo, in na skupno domovino, kjer ne bo razlike med nami! —

Povedati moramo tudi, da je predzadnjo nedeljo obiskal našo faro novomašnik č. g. Adamič in da se je zateklo po primicijski blagoslov pri obeh mašah zelo mnogo domačinov in letoviščarjev.

LETNA RAZPRODAJA še ceneje!

Suknjiči 165.-

(Sakko) različni vzorci
365.-, 298.-, 255.-, 215.-

Hlače 140.-

velika izbira
305.-, 235.-, 215.-, 198.-

Obleke 450.-

najboljši, prilagajoči se kroji
980.-, 840.-, 785.-, 598.-

KLEIDER-KOGLER - KLAGENFURT, HERRENGASSE

Peči, štedilnike

KAKOR VSE KMETIJSKE POTREBŠCINE
dobite najugodnejše pri

HANS WERNIG

Klagenfurt, Paullitschgasse (Prosenhof)

Stiskalnice za sadje (Obstpressen), kakor tudi
stroje za drobljenje sadja (Obstreiber) v vseh
velikostih, pa tudi vse kmetijsko gospodar-
ske stroje vam nudi najceneje firma

JOHAN LOMŠEK

Št. Lipš, Tihoja, p. Dobria ves

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

NEDELJA, 31. avgusta: 07,30—08,00 Duhovni na-
govor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in vo-
ščimo. — PONEDELJEK, 1. septembra: 14,00—14,45
Poročila, objave, Pregled spoeda. — PiPsane melo-
dije. — 18,40—18,55 Za ženo in družino. — TOREK,
2. septembra: 14,00—14,30 Poročila, objave. — In-
termezo. — Zdravniški vedež. — SREDA, 3. sep-
tembra: 14,00—14,45 Poročila, objave. — Kar želite,
zaigramo. — ČETRTEK, 4. septembra: 14,00—14,30
Poročila, objave. — Rožani pojo in igrajo. — PE-
TEK, 5. septembra: 14,00—14,45 Poročila, objave.
— Mlada setev. (Sodelujejo gojenci Mohorjevega
doma v Celovcu). — SOBOTO, 6. septembra: 09,00
do 10,00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. —
NEDELJA, 7. septembra: 07,30—08,00 Duhovni nago-
vor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in vo-
ščimo.

BLUZE KRILA OBLEKE

med poletno
razprodajo v najboljši kakovosti
in najnižjih cenah pri

Rosl König

KLAGENFURT, Bahnhofstr. 9

NUTZEN SIE DIESE GÜNSTIGE GELEGENHEIT

Mnoga presenečenja
pri ostankih! **BLAGO - PERILO** po globoko zni-
žanih cenah na
POLETNI RAZPRODAJI pri

KLAGENFURT **L. MAURER** ALTER PLATZ 35

Radio aparati
Šivalni stroji
kolesa
V VELIKI IZBIRI
Radiohaus KERN
Klagenfurt, Burggasse
Ugodno plačilo na obroke

Za dobra volja

Tete občudujejo novorojenčka: „Oči
ima kot mati.“
„In nosček kot oče.“
Sestrica, ki vse posluša, pa resno doda:
„Da, in brez zob je, kot naš stari oče!“

Kraj, kjer kupujete opravilo za spalnice, dnevne
sobe, kuhinje, oblaženo pohištvo, žimnice:

Rudolf Slama

KLAGENFURT, St. Veiter Strasse 15 und
Sponheimer Stasse 16

Ugodno odplačilo na obroke; tudi zamenjava za
uporabni les je možna. Brezplačna dostava z
avtomobilom.

Klavirje, pohištvo

Franz Kreuzer's Wwe.

KLAGENFURT, Kardinalplatz 1

Vse proizvode JOKA-WERKE

MÖBELHAUS STADLER KLAGENFURT

Theatergasse 4

Das Haus der guten Möbel

4 Vorteile:

1. Riesenauswahl - über 100 Ausstattungen
2. Die besten und billigsten Möbel Öster-
reichs. Hartholzschlafzimmer von S 3.900
3. Ratenzahlung ohne Aufschlag, ohne Zin-
sen
4. Zustellung frei Haus mit eigenem Spe-
zialauto

GRÖSSTE AUSWAHL IN:

Polstermöbeln, Teppichen, Matratzen;
Vorhangstoffe zu sehr mäßigen Preisen

SW - MÜBEL - VERKAUFSSTELLE

Beratung durch eigenen Architekten!

Za polovično ceno

dobite najrazličnejše blago
letni razprodaji pri

SATTLER

am HEUPLATZ

Sončna očala - Sonnenbrillen

OPTIKER SEKERKA
KLAGENFURT, 10. OKTOBER-STR.

POSTEN SLOVENSKI FANT
star 34 let, z dobrim znanjem
nemškega jezika, začasno v Ame-
riki, s 150.000 šil. gotovine, se želi
priženiti ali v ta namen spoznati
z dekletom ali vdovo brez otrok,
ki bi mu lahko nudila nov dom.

Dopise s sliko na upravo „Našega
tednika - Kronike“.

Zanesljivo katoliško dekle za naj-
moderneje opremljeno gospodinj-
stvo na Dunaju iščemo za septem-
ber. Dobro plačilo in prijazno
ravnanje. Ponudbe na upravo li-
sta pod značko „Zanesljiva“.

Vsa sadna drevesca — jabolčna do
20% cenejša kot drugod — vam
dostavi domača drevnica ing.
Marko Polzer, pd. Vazar, p. St.
Veit i. Jauntal.

SAMONIG

im Sommerschlußverkauf am billigsten!

Vorhangstoff, farbecht, lichtecht waschecht	7 ⁹⁰	Perlonstrümpfe, einmaliger Sonderpreis	12 ⁹⁰	Damen- Seidenhosen, alle Größen	6 ⁹⁰	Herren- Trikothosen, alle Größen	7 ⁹⁰	Herren- Perlonsockets, dreifach	7 ⁹⁰	Damen- Gummischlüpfer, alle Größen	17 ⁹⁰	Kinder- Polohemden, mit Zip- verschluss	9 ⁸⁰
Plastic- Tischtücher, schöne Dessins	5 ⁹⁰	Damen- Seidenstrümpfe, Sohle verstärkt	8 ⁴⁵	Damen- Seiden- unterkleider mit Nylon- spitze	19 ⁸⁰	Herrenhemden, Langarm	19 ⁸⁰	Herren- Zwirnsocken, mit Perlon verstärkt	6 ⁹⁰	Kinder- Spielhosen mit Träger	3 ⁹⁰	Mädchen- Seidenhosen, alle Größen	5 ⁹⁰
Frauenkleider in allen Größen	45 ⁹⁰	Frauenschürzen, normale Durchschnitts- größe	8 ⁹⁰	Perlon- büstenhalter, beste Paßform	9 ⁸⁰	Herren- Sportleibchen, alle Größen	8 ⁹⁰	Herren- Seiden- polohemden, Markenware	39 ⁸⁰	Knaben- Sportleibchen, Baumwolle	4 ⁹⁰	Mädchen- Seiden- unterkleider, maschenfest	12 ⁹⁰

Diese
niedrigsten
Preise

nur im Kaufhaus **SAMONIG** Villach am

